

I går röstade Sachsen-Anhalt, och siffrorna som kom in under kvällen och natten lämnade inte mycket rum för tolkning. AfD tog 43,8 procent. CDU, som styrt delstaten sedan 2002, föll till 17,2 procent. Det är ungefär en halvering mot 2021. Valdeltagandet klättrade till 77,8 procent, det högsta i delstaten sedan återföreningen.[1][2]

Partiet fick 39 av 83 mandat. Det räcker inte till egen majoritet – 42 krävs – men det är det högsta resultat AfD någonsin fått i ett delstatsval, och det dubblar i praktiken vad man tog för fem år sedan. Nästan alla direktmandat gick till dem. I Magdeburg och Halle tog vänstern ett par valkretsar, i övrigt var det AfD.[2]

Det här är inte en blyxt från klar himmel. I Thüringen kom partiet först 2024, med 32,8 procent.[3] I förbundsdagsvalet i februari 2025 tog man 20,8 procent nationellt och blev näst största parti, med 152 mandat.[4] I de flesta östtyska valkretsar låg man över 30 procent; i Görlitz nådde andrakrösset 46,7 procent.[5] Öst är basen, och Sachsen-Anhalt är nu den tydligaste bekräftelsen.

Vad partiet faktiskt står för är inte särskilt hemligt. Invandringspolitiken är navet: stramare gränser, färre asylmottagningar, motstånd mot vad man kallar ett öppet samhälle som man menar har urholkat tryggheten. Därutöver vill man ha tillbaka kärnkraft och billig energi, lyfta sanktionerna mot Ryssland, öppna Nord Stream igen och sluta skicka vapen till Ukraina. Ukraina ska enligt partilinjen bli en neutral stat utanför både Nato och EU.[6] När Zelenskyj talar i Förbundsdagen lämnar AfD-ledamöterna salen.

Skolpolitiken är konservativ på ett sätt som i Sverige skulle låta bekant för en äldre generation: bevarade särskolor, motstånd mot genusanpassat språk, skeptisk hållning till sex- och religionsundervisning tidigt i skolan. I öst har det också fått en konkret, nästan vardaglig formulering: rädda ryskan.

Det är inte en bisak. I maj 2023 lade AfD fram motionen Drs. 8/2669 i landdagen i Magdeburg, med krav på att stärka och säkra ryskundervisningen. Man ville ha en "Russisch-Offensive", skydda slavistiken i Halle, återuppliva skolpartnerskap och – det är den meningen som fastnar – "bilateralt lärarutbyte med Ryssland".[7] Hans-Thomas Tillschneider, som drev ärendet, kallade ryskan ett världsspråk och sa att ett suveränt Tyskland skulle behandla Ryssland som en av de viktigaste handelspartnerna. Motionen röstades ner. CDU:s utbildningsminister Eva Feußner svarade att ryskan redan konkurrerar på samma villkor som franska, latin och spanska, och att det inte fanns skäl för en statlig offensiv för ett enda språk.[7]

Siffrorna ger henne rätt, och AfD fel, om man ser till efterfrågan. Läsåret 1992/93 läste omkring 565 100 tyska elever ryska. 2020/21 var det runt 94 000, en minskning på 83 procent, enligt Statistisches Bundesamt.[8] I Sachsen och

Mecklenburg-Vorpommern fortsätter fallet. Lärarna, många utbildade i DDR, går i pension. Ungdomarna väljer spanska.

Ändå fortsätter partiet. Argumentet är detsamma som i energi- och utrikespolitiken: ryskakunskaper kommer att behövas “efter kriget”, handeln ska återupptas, sanktionerna är ett misstag. Kriget behandlas som ett avbrott, inte som ett brott.

Här kommer DDR-arvet in, och det är just här det är lätt att överdriva. I Östtyskland var ryska obligatoriskt från årskurs 5. Sovjetunionen var den store brodern, och det satt i vardagen på ett sätt som västtyskar ofta underskattar. Historikern Silke Satjukow i Halle har sagt att varje barn från vaggan till graven fick höra att Sovjetunionen var vännen.[9] En del av den östtyska identiteten slets upp i återföreningen, och det finns fortfarande en känsla av att föräldragenerationen blev förödmjukad. Det är ett underlag. Det är inte hela förklaringen.

Andra ser mer strategi än nostalgi. Den politiske konsulten Johannes Hillje har påpekat att kombinationen höga energipriser och Ryssland fungerar för AfD just nu eftersom den kopplar till något konkret, inte till geopolitik i största allmänhet. [9] En del av den östtyska högerens DDR-referenser beskrivs som en omväg: man använder Öst som längtanort, inte som ett system man vill tillbaka till. Även den som ser ett arv i partiet behöver inte göra arvet till orsak. Valet i går handlade minst lika mycket om de andra partiernas misslyckanden.

En annan, ofta sammanblandad, tråd är de så kallade Russlanddeutsche, de etniska tyskar som kom från det forna Sovjet. AfD är det enda partiet som systematiskt kampanjat på ryska. Stödet i den gruppen ligger tydligt över riksgenomsnittet. Det är inte DDR-nostalgi. Det är en annan migrationshistoria.

Det som slår en när man lägger ihop det är hur ensam AfD är i Europa på just den här punkten. Efter 2014 och särskilt efter 2022 har Baltikum och Finland aktivt fasat ut ryskan i skolan. I EU:s gymnasieskola läser 96 procent engelska. Ryska ligger på 2,7 procent och är koncentrerad till några få länder.[10] Tysklands mainstream följer samma linje. AfD går åt andra hållet och kopplar det till handel, energi och en “suverän” utrikespolitik.

Valanalytikerna är ganska samstämmiga om vad som främst driver rösterna. Det är inte kampen för ryskan på schemat. Invandringen väger tyngst, enligt flera studier klart tyngre än ekonomi i snäv bemärkelse. Därefter kommer den östvästliga klyftan – lägre löner, avfolkning, känslan av att vara andra klass – energipriserna, protesten mot de etablerade partierna och en socialmediestrategi som når yngre väljare bättre än motståndarna vill medge. DIW har visat att ett knippe strukturella variabler plus en östfaktor förklarar merparten av variationen i AfD:s andelar i de senaste valen.[11] Det är trist, långsamt och

ganska obekvämt. Det är också mer övertygande än att säga att folk röstar AfD för att de saknar pionjirlägren.

Vad som händer nu är en annan sak. De andra partierna har lovat att inte släppa in AfD i regering. Tillsammans har de 44 mandat mot AfD:s 39. BSW gled in på 5,3 procent och fem mandat och är den joker som kan göra matematiken ännu knivigare.[1][2] Ulrich Siegmund, AfD:s spetskandidat, talade om historiskt skifte och räckte ut en hand – på sina villkor. Alice Weidel kallade det ett tydligt regeringsuppdrag. CDU:s Sven Schulze gratulerade och såg sitt parti halverat.

Sachsen-Anhalt är inte Förbundsrepubliken. Men det är den östtyska delstat där den brandvägg som de andra partierna byggt upp nu är som tunnast. Ryskan i skolan är en liten, nästan petig detalj i det. Den säger ändå något: partiet tar fasta på det som finns kvar av en annan tid, vrider det mot Moskva och säljer det som realism. I går röstade tillräckligt många för att det inte längre går att avfärda som en kuriositet i Magdeburg.

/Staffan Scherloff

Källor

1. WDR, "Vorläufiges Ergebnis: AfD gewinnt Wahl in Sachsen-Anhalt deutlich", 6 september 2026, <https://www1.wdr.de/politik/wahlen/afd-gewinnt-landtagswahl-in-sachsen-anhalt-klar-100.html>
2. Die Zeit, "Vorläufiges Wahlergebnis: AfD gewinnt Landtagswahl in Sachsen-Anhalt, verfehlt absolute Mehrheit", 7 september 2026, <https://www.zeit.de/politik/deutschland/2026-09/landtagswahl-sachsen-anhalt-afd-cdu-koop-positionen>
3. Tagesschau, "Vorläufiges Ergebnis: AfD gewinnt Landtagswahl in Thüringen", 2 september 2024, <https://www.tagesschau.de/inland/innenpolitik/landtagswahl-thueringen-ergebnisse-102.html>
4. Deutscher Bundestag, "CDU/CSU wird stärkste Fraktion im neuen Bundestag", 2025, <https://www.bundestag.de/dokumente/textarchiv/2025/kw09-wahlergebnis-1049580>
5. Friedrich-Ebert-Stiftung, Analyse der Bundestagswahl 2025, mars 2025, https://dc.fes.de/fileadmin/user_upload/FES_Analyse_der_Bundestagswahl_2025_DE.pdf
6. Reuters, "Far-right AfD wins historic victory in German state election", 6 september 2026, <https://www.reuters.com/world/germanys-far-right-afd-seeks-landmark-state-victory-saxony-anhalt-votes-2026-09-06/>

7. Landtag von Sachsen-Anhalt, Antrag der Fraktion AfD, Drs. 8/2669, "Russisch-Unterricht an den Schulen Sachsen-Anhalts stärken und für die Zukunft sichern!", 23 maj 2023; debattreferat via landtag.sachsen-anhalt.de.
8. Statistisches Bundesamt, "94 000 Schülerinnen und Schüler lernten im Schuljahr 2020/2021 Russisch als Fremdsprache", Zahl der Woche nr 13, 29 mars 2022, https://www.destatis.de/DE/Presse/Pressemitteilungen/Zahl-der-Woche/2022/PD22_13_p002.html
9. Silke Satjukow citerad i reportage inför valet, återgivet bl.a. i Koha, "Russia divide returns as AfD leads in eastern Germany", 2 september 2026, <https://www.koha.net/en/bote/rishfaqet-percarja-lidhur-me-rusine-ndersa-afd-ja-kryeson-ne-gjermanine-lindore>
10. Eurostat, statistik över främmande språk i gymnasieskolan i EU (2022); sammanfattad i EU:s utbildningsstatistik där engelska ligger på 96,3 procent och ryska på 2,7 procent bland elever i allmän gymnasieutbildning.
11. DIW Berlin, Wochenbericht nr 30/2024, Franz, Fratzscher m.fl., om strukturella förklaringar till AfD:s andelar i Europavalet 2024.